

STORTINGET

Representantforslag 231 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Bjørnar Moxnes

Dokument 8:231 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Bjørnar Moxnes om en mangfoldig barnehagesektor der pengene går til barnas beste

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Det er 6 087 barnehager i Norge, og det ble brukt til sammen 48 mrd. kroner til barnehage i 2015. Av total-kostnadene gikk 26,5 mrd. kroner til kommunale barnehager og 21,6 mrd. kroner til private barnehager. Kostnadene inkluderer kommunale tilskudd, foreldrebetaling, øremerkede tilskudd og andre omkostninger. I en sektor der 54 pst. av barnehagene er private, som blir finansiert av offentlige tilskudd og foreldrebetaling, har det ofte blitt tatt opp i Stortinget at disse pengene skal komme barna i barnehagen til gode. Tilskudd og vilkårene for disse reguleres av barnehageloven med forskrifter. Barnehageloven slår fast at offentlige tilskudd og foreldrebetalingen skal komme barna i barnehagen til gode. Samtidig står det at barnehagene kan ha «et rimelig årsresultat» under visse vilkår. Forskning og stadige medieoppslag viser at lovens innramming av det offentlige tilskuddet ikke er tilstrekkelig for å hindre kommersielle barnehageeiere i å ta ut forholdsvis store beløp i profitt. Dette bekreftes nylig av Telemarksforskning, som etter oppdrag fra Kunnskapsdepartementet har sett på de økonomiske resultatene i private barnehager (TF-notat nr. 18/2018). Her skriver de blant annet:

«Til tross for at vi identifiserer en rekke faktorer som påvirker årsresultatet, ser vi at det er mye variasjon i økonomiske resultater, også målt over flere år, som ikke har noen forklaring i klassiske kostnadsdrivere. Noe av dette kan skyldes forskjeller i eierens profittmotivasjon. Høyere profittmotivasjon vil innebære at man er mer opptatt av å finne muligheter for innsparinger i kostnadene. Dette kan presse fram høyere effektivitet, men det kan også gå ut over kvaliteten, en forskjell det er vanskelig å måle. Vi finner at barnehager eid av kjeder, i gjennomsnitt har et høyere overskudd enn andre barnehager.»

Barnehagesektoren er i stor endring. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at stadig flere av de private barnehagene blir kommersielle, og av disse er det stadig flere som blir aksjeselskap. I 2010 var andelen barnehager eid av aksjeselskap 31,7 pst., og 46,4 pst. av barna gikk i en slik barnehage. I 2016 var det tilsvarende tallet 46,5 pst. og 58,8 pst. De viser også at halvparten av barna som går i private barnehager, går i barnehager eid av de fire største selskapene – Læringsverkstedet, FUS/Trygge barnehager, Norlandia og Espira. Disse er alle med på Kapitals liste over Norges 500 største bedrifter.

Mangfoldet i sektoren svekkes ved økt kommersialisering og der store konsern kjøper opp små og ideelle barnehager. Kjøp og salg av barnehager er blitt «big business». Gjennom kreative selskapsstrukturer er det grunn til å tro at pengestrømmene ut av barnehagene og over til private formuer skjules. En kommersialisering innebærer en motivasjon for eier til å få mest mulig profitt, noe som kan gjøres på flere måter i barnehagene: øke arbeidsmengde ved for eksempel flere barn per ansatt, utvidet åpningstid uten å sette inn flere ansatte, bruke relativt mindre faglært arbeidskraft eller kutte antall ansatte, slik at arbeidsbyrden øker for dem som er

igjen. Et annet alternativ er å unngå å sette inn vikar ved fravær.

Det finnes ikke en nasjonal oversikt over hvorvidt dagens lovverk fungerer i tråd med Stortingets intensjon om at offentlige tilskudd og foreldrebetaling skal komme barna til gode. Derfor er det vanskelig å få et samlet bilde av hvor mange kommuner som har ført tilsyn med de private barnehagene og hva som eventuelt er resultatet av slike kontroller. På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet har Agenda Kaupang kartlagt kommunenes erfaringer med å praktisere regelverket om bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetaling i private barnehager (Rapport R9607). Rapporten viser at det er krevende for kommunene, som barnehagemyndighet, å bruke loven for å etterprøve lovligheten i slike saker. Dette kan dessverre også være en årsak til at kommuner vegrer seg for å gå inn i slike saker.

I dag kan kontrakter og tillatelser til å drive barnehage selges og kjøpes uten forhåndsmelding eller godkjenning hverken fra kommune, foreldre eller foresatte eller ansatte. Dette er etter forslagsstillernes syn ikke akseptabelt. I tillegg kan det medføre overføring av store summer kapital i barnehagene som kommer fra offentlige midler og foreldrebetaling og kanskje dugnader, fra en eier til en annen. I tillegg er kjøpesummene vanligvis holdt hemmelig.

Forslagsstillerne ønsker en barnehagesektor som er eid og driftet av offentlige og ideelle eiere, slik at alle pengene går til barnas beste og ikke til privat profit. Derfor fremmes det forslag om en opptrappingsplan for å få dette til. På veien dit vil meldeplikt og forkjøpsrett for kommunene ved planlagt salg, fisjon eller fusjon eller eventuell nedlegging gi kommunene og det offentlige mulighet til å gjenvinne kontroll over sektoren og sikre at mangfoldet ivaretas.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for opptrapping av offentlig og ideelt eierskap og drift, for å sikre at barnehagene drives av offentlige eller ideelle aktører.
2. Stortinget ber regjeringen innføre meldeplikt og forkjøpsrett for kommunen ved salg av barnehager, og fremme forslag til eventuelle nødvendige lovendringer for å innføre slik rett og plikt.
3. Stortinget ber regjeringen innføre, eller fremme nødvendige forslag for å innføre, et krav om at når en barnehage selges, så må ny eier søke om tilskudd på nytt.

28. mai 2018

Audun Lysbakken

Bjørnar Moxnes